

এডিটোৱিয়েল

মৱাই চায়থৰক্লবা শেনমীংলোন

কোভিড-১৯ গী লাংলিঙৈটা ষ্টেট শেনমীংলোন তুখিগনিকো

লৈবাক অমা চলায়ৰ হায়বসি শেনমীংলোনগী ফিতম মৱা চেংহনদবা য়াদে। শেনমীংলোন কো-থোং চায়ৱা লৈবাক অমা কৈদেঙৈদসু ইনা টিক্ৰা পানবা গুন্মদে। নিংথোই মখতা লালাহৌ লাক্ৰনি, মীয়ামগী পেন্দবগী খোলাওনা লৈবাক কাং-থোং চায়ৱাক্ৰনি। অশুক লুত্ৰবা লাইৱা অসি ঐথোয়ানা নিংথিঙেৰা অমসুং থওইত্ৰবা লৈবাক অমা লৈবাকগী মতম থাবা য়াৱবনি। তমখিথৰা কোভিড-১৯না লান্দাৱকপদগী ইমুং অমগী মজেঙায়া লৈবাক মালেম অসি ত্ৰোখায়নৰকপ্ৰে, চখোক-চংশিন তৌনৰকখিঙে, লালোন-ইতিক্ৰী থবক থৌৱম পুন্মক লেপসু। লৈবাক অমদা অতোলা লৈবাক অমদা হাংদোক্ৰৱাৰা লালোন-ইতিক্ৰী মফমশিং গুন্মক থোঙ লোনচৈ। হৌজিক্ৰী মতমদা ষ্ৰাইদগী ইনাকখুনবা লৈবাক হায়বসি ৰাত-পাদনা পানবা খুৱায়না ওইৱে। মালেমদা লৈৱা লৈবাকশিংগী ইকোনোমি মৱায় চায়থৰক্লবা মৱম ওইৱবনা শোখৰবা লৈবাকশিংগী পাঙনৱয়া মতেং শিংশু লেপুগ্ৰননি। থবক ফুঙদবা মীয়াম লৈবাক অমগী মতেং লৌৱগা শু-নোথ ফুঙজৱদসু হৌজিক্ৰী লেপসু। টেপ্ৰেলোজিক্ৰী মতেংনা পোং-চু পুথেক্ৰিগা লৈবাক কয়াদা য়োল্লদসু তোকেপ্ৰে। মসিনা লালোনবদসু কাৱহলে অদুগা পোংলম অদুবু তঙাই ফদনা শীজিৱৱয়া মীয়ামদসু চেংহে পীৱে। হায়ৱিৰা ফিতম অসি ফগংলক্ৰতা হায়ৱক্ৰগা হেমা হেমা ফিতম লুশিৱক্ৰে। চাইনাদা নংগ্ৰা য়ুনাইটেদে টেট্টোটা মইহে তল্লৱা নংগ্ৰা থবক তৌৱৱা মীওই কয়া কোভিড ১৯ না মৱম ওইৱবনা ময়ুম ময়ুমা হনবগী মতম য়ৌজিঙৈদা নমদনা হলহলে, মসিনা মথোয়না তৌৱৱা থবকশিং অদু মইহে চান্বে। য়ুম-য়ুমদগী হেদোক্তনা লৈবাক হায়বসিনা লৈবাক অমগী ইকোনোমিগী খোঙজেল লেপহনব্ৰবনি, অসিগুয়া লুৱবা তানকম অসিনা ঐথোয় কৰদৌনা শেনমীংলোনগী ফিতম শাফনা লৈবাকগে হায়বসি অৱায়বা অমা নংগ্ৰা। অদুবু নীংথিথৰা থৌশিংগী শেয়া অমসুং চাদিং হৈনা তোবা লৈবাক অদুখতনা মথোয়গী নীংখায়গদৌৱবা শেনমীংলোনগী পল থিথবা গুন্মগদৌৱিবনি হায়বসি মণিপুৰ মৌজিগা খঙবা চুম্বী।

মণিপুৰসু হৌজিক্ৰী অৱৰা ফিতম অমদা পাইৱে লৈৱক্ৰবা মতমদা ইন্দিয়া গৰ্ভৱসেটগী নীৱাগা পীনিংব্ৰবসু খৱদি ফঙলখনি, হৌজিক্ৰী ইন্দিয়া গৰ্ভৱসেটগী শেনমীংলোনসু তুগদবগী পৈথৱক্ৰে। অসিগুয়া ফিতম অসিনা মণিপুৰনা নীৱক্ৰনা পীৱক্ৰনি হায়বা খাজদে। হৌজিক্ৰী নৱোমদোম হোংচৱেৰা তোঙন চাজৱে হায়বঙম গুন্ম-গুন্মবা হোংচৱেৰা মতম যৌৱক্ৰে। মসিমক্ৰা মৱম ওইৱগা ষ্টেটগী ইকোনোমি ফনবনা শেমগংল হায়না অখঙ-অইহে কয়ানা লাউদনা লাকখিবনি। হৌজিক্ৰী ঐথোয়না কৰি তোবা য়াই হায়না নেনবা তাৱগদি খুংগী লামশিঙা মীংয়ে গুন্মগা ইন্দিষ্ট্ৰী মেৱা চুথংগা তাই। মৱক্ৰেইনা ঐথোয় মপান লমদগী চীঞ্জাক পুশিৱক্ৰপা লেপনবা খুংগী লামশিঙা লৌউ-শিংওবগী ইন্দিষ্ট্ৰী চাউ খংবনগীদমক মথৌ তাবা পোংলমশিং ফুঙহনগাবনি। মণিপুৰদমক এপ্ৰিকলচৰ অমদি হৌটিকলচৰ দিপাৰ্টমেণ্ট খতদা থাদোকপগী মহত্তা টিৱিৱি কন্সটিটু অমা শেমগদবনি। ষ্টিংশ লৈবা মফমদগী পলপনা ষ্টিংশ চিৱিদ্ৰুনা লৌক্ৰতা ষ্টিংশ পীসি, ষ্টিংশ ফুঙদবগী ৰাকং অমুক হেমা লাকহনদবা হোংচিং। লৌমীশিঙা তুয়া, চাবা, থকপা খঙদবা মইখ হোংনজৱগা মইহে চাৱমদাইদা তুৱেলগী তোক্ৰনি কায়ৱে হায়দনবা হৌজিক্ৰী নীনা ফিতম ফতৰা তোক্ৰনিশিং শেমজিঙা হৌৱসি। লৈবাক মৰী লৈনবা ওফিনিয়েলিশনা অৱৰা হৌশিঙা লৌমী (লৌমীশিঙা ফুঙহনবা অমসুং মথোয় লমজিং লমতাকপীনবা লৌমীশিংগী মনাজা লৈহনসি। চীংগী লৌ উবা য়াবা লৌমীশিঙা পোপ্ৰী পানী থাবগী মহত্তা লৌ পানী থাহয়বা মীংয়ে চঙসি, মপান লমদগী মনাম-মশিং পুশিৱক্ৰপা লেপনবা ঐথোয়গী ইংখোলশিঙা নীংথিনা কৈৱসি। পুন্মক অসিগী মখতা ঐথোয়না নৃত্যগী শীজিৱিৰা ফি-ৰোলশিং য়োংখমতা শাননবা তঙাইফদবা পোংলম খুদিংমক ফুঙহনসি। লোকলাউনগী মতমদা লং য়োনবা দুকানশিং হাংহু, ফনেক-ফিলেপা য়াওনা হেপ্ৰলমগী পোখোকশিং য়োনবা দুকানশিং খোঙ হাংহনসি। অপিৰ অপিৰক ইন্দিষ্ট্ৰী লেপনবনা য়াদে। মতাঃ অসিনা পঞ্জনিৰা ৰাফমদি মতোই কমদৌনা ঐথোয়গী ইকোনোমিগী ফিতম হিংগংহনগদগে হায়বা লেপথোকসি। অখঙ-অইহেই তাৱগদা ঐথোয় কৰৱা লৈবাক মৌখা থাদগনি, কৱাৱ হায়ৱদনা শেল থোমগংহনি হায়বা মসিনা। তঙাইফদবা থবক খক তৌৱগা অক্ৰে-অমৌগী থবকশিং য়াৱিমইখ লেপসি, শেল হেমা চাদিং তৌগদবা লৈবাক ইমপ্ৰেচিঙা নৌনা লৌবা লেপশিঙা। ইমপ্ৰেচিঙা মৰী মজা দিপাৰ্টমেণ্ট অমগা অমগা শীন্দোক শীঞ্জিন তৌনদনা খাঙবা য়াবা খাঙমিয়দনা ঐথোয়গী ইকোনোমি ময়োল কঙখিবনবা হৌহনসি হায়জিঙাই।

মৰাঠী মতম

মৰাঠী মতম ফুঙহনগাবনি। মণিপুৰদমক এপ্ৰিকলচৰ অমদি হৌটিকলচৰ দিপাৰ্টমেণ্ট খতদা থাদোকপগী মহত্তা টিৱিৱি কন্সটিটু অমা শেমগদবনি। ষ্টিংশ লৈবা মফমদগী পলপনা ষ্টিংশ চিৱিদ্ৰুনা লৌক্ৰতা ষ্টিংশ পীসি, ষ্টিংশ ফুঙদবগী ৰাকং অমুক হেমা লাকহনদবা হোংচিং। লৌমীশিঙা তুয়া, চাবা, থকপা খঙদবা মইখ হোংনজৱগা মইহে চাৱমদাইদা তুৱেলগী তোক্ৰনি কায়ৱে হায়দনবা হৌজিক্ৰী নীনা ফিতম ফতৰা তোক্ৰনিশিং শেমজিঙা হৌৱসি। লৈবাক মৰী লৈনবা ওফিনিয়েলিশনা অৱৰা হৌশিঙা লৌমী (লৌমীশিঙা ফুঙহনবা অমসুং মথোয় লমজিং লমতাকপীনবা লৌমীশিংগী মনাজা লৈহনসি। চীংগী লৌ উবা য়াবা লৌমীশিঙা পোপ্ৰী পানী থাবগী মহত্তা লৌ পানী থাহয়বা মীংয়ে চঙসি, মপান লমদগী মনাম-মশিং পুশিৱক্ৰপা লেপনবা ঐথোয়গী ইংখোলশিঙা নীংথিনা কৈৱসি। পুন্মক অসিগী মখতা ঐথোয়না নৃত্যগী শীজিৱিৰা ফি-ৰোলশিং য়োংখমতা শাননবা তঙাইফদবা পোংলম খুদিংমক ফুঙহনসি। লোকলাউনগী মতমদা লং য়োনবা দুকানশিং হাংহু, ফনেক-ফিলেপা য়াওনা হেপ্ৰলমগী পোখোকশিং য়োনবা দুকানশিং খোঙ হাংহনসি। অপিৰ অপিৰক ইন্দিষ্ট্ৰী লেপনবনা য়াদে। মতাঃ অসিনা পঞ্জনিৰা ৰাফমদি মতোই কমদৌনা ঐথোয়গী ইকোনোমিগী ফিতম হিংগংহনগদগে হায়বা লেপথোকসি। অখঙ-অইহেই তাৱগদা ঐথোয় কৰৱা লৈবাক মৌখা থাদগনি, কৱাৱ হায়ৱদনা শেল থোমগংহনি হায়বা মসিনা। তঙাইফদবা থবক খক তৌৱগা অক্ৰে-অমৌগী থবকশিং য়াৱিমইখ লেপসি, শেল হেমা চাদিং তৌগদবা লৈবাক ইমপ্ৰেচিঙা নৌনা লৌবা লেপশিঙা। ইমপ্ৰেচিঙা মৰী মজা দিপাৰ্টমেণ্ট অমগা অমগা শীন্দোক শীঞ্জিন তৌনদনা খাঙবা য়াবা খাঙমিয়দনা ঐথোয়গী ইকোনোমি ময়োল কঙখিবনবা হৌহনসি হায়জিঙাই।

মৰাঠী মতম

মৰাঠী মতম ফুঙহনগাবনি। মণিপুৰদমক এপ্ৰিকলচৰ অমদি হৌটিকলচৰ দিপাৰ্টমেণ্ট খতদা থাদোকপগী মহত্তা টিৱিৱি কন্সটিটু অমা শেমগদবনি। ষ্টিংশ লৈবা মফমদগী পলপনা ষ্টিংশ চিৱিদ্ৰুনা লৌক্ৰতা ষ্টিংশ পীসি, ষ্টিংশ ফুঙদবগী ৰাকং অমুক হেমা লাকহনদবা হোংচিং। লৌমীশিঙা তুয়া, চাবা, থকপা খঙদবা মইখ হোংনজৱগা মইহে চাৱমদাইদা তুৱেলগী তোক্ৰনি কায়ৱে হায়দনবা হৌজিক্ৰী নীনা ফিতম ফতৰা তোক্ৰনিশিং শেমজিঙা হৌৱসি। লৈবাক মৰী লৈনবা ওফিনিয়েলিশনা অৱৰা হৌশিঙা লৌমী (লৌমীশিঙা ফুঙহনবা অমসুং মথোয় লমজিং লমতাকপীনবা লৌমীশিংগী মনাজা লৈহনসি। চীংগী লৌ উবা য়াবা লৌমীশিঙা পোপ্ৰী পানী থাবগী মহত্তা লৌ পানী থাহয়বা মীংয়ে চঙসি, মপান লমদগী মনাম-মশিং পুশিৱক্ৰপা লেপনবা ঐথোয়গী ইংখোলশিঙা নীংথিনা কৈৱসি। পুন্মক অসিগী মখতা ঐথোয়না নৃত্যগী শীজিৱিৰা ফি-ৰোলশিং য়োংখমতা শাননবা তঙাইফদবা পোংলম খুদিংমক ফুঙহনসি। লোকলাউনগী মতমদা লং য়োনবা দুকানশিং হাংহু, ফনেক-ফিলেপা য়াওনা হেপ্ৰলমগী পোখোকশিং য়োনবা দুকানশিং খোঙ হাংহনসি। অপিৰ অপিৰক ইন্দিষ্ট্ৰী লেপনবনা য়াদে। মতাঃ অসিনা পঞ্জনিৰা ৰাফমদি মতোই কমদৌনা ঐথোয়গী ইকোনোমিগী ফিতম হিংগংহনগদগে হায়বা লেপথোকসি। অখঙ-অইহেই তাৱগদা ঐথোয় কৰৱা লৈবাক মৌখা থাদগনি, কৱাৱ হায়ৱদনা শেল থোমগংহনি হায়বা মসিনা। তঙাইফদবা থবক খক তৌৱগা অক্ৰে-অমৌগী থবকশিং য়াৱিমইখ লেপসি, শেল হেমা চাদিং তৌগদবা লৈবাক ইমপ্ৰেচিঙা নৌনা লৌবা লেপশিঙা। ইমপ্ৰেচিঙা মৰী মজা দিপাৰ্টমেণ্ট অমগা অমগা শীন্দোক শীঞ্জিন তৌনদনা খাঙবা য়াবা খাঙমিয়দনা ঐথোয়গী ইকোনোমি ময়োল কঙখিবনবা হৌহনসি হায়জিঙাই।

মৈদিংগু চীংখংখোয়া (ভাগ্যচক্ৰ) গী মতম (খৃঃ ১৭৫১-১৭৬১ অমসুং খৃঃ ১৭৬৩-১৭৯৩) দদি হিন্দু লাইনিংগী লৈতৱবা মণিপুৰ সমাজ অমা ওইৱে। নিংথোই অসিগী মতমদা অৱানা লান্দাৱকপদগী লান মায়োক্ৰবা গুন্মদনা দিখু নংগ্ৰা দিখৌ তুৱেলগী খাদা দিমা তুৱেল অমসুং নোপোক্তা পাটকাই চীংখাং অমদি নোপোক্তা তি-লাও নংগ্ৰা দুই-লাও (ব্ৰহ্মপুত্ৰ) তুৱেল অনীগী মৱতা লৈবা লৈভেতম মাৱবা তম্পাক, মপুং ওইনা অল্পৱ অসামগী লমদম মৈতেশিংনা “তেথাও” হায়না খঙনবা মফম অদুদা লাঞ্জেমখি। মফম অদুদা নিংথোই ৰাজেশ্বৰ সিমহা নংগ্ৰা চাউ সুৱেক্ষাগা উমদনা খুদেলপোং কয়া পীদুনা চঙজফম লৌখি। নিংথোই চীংখংখোয়না তেথাওনদ লৈৱকা গৌৱিৱা গৌৱিৱা বৈষ্ণৱ লাইনিংগী অনৌবা শক্ৰনা অমা লাক্ৰবগী লয়ী ফাংখি।

নিংথোই অসিনা ভক্তিনা অথোইবা ওইবা গৌৱিৱা বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মনা মণিপুৰগী লাইনিংগী ওইদনা নীংথিনা চাউখংহল্লকখি। মৈদিংগু চাউখংহল্লকখি মতমদা নিংথোই বৈষ্ণৱ লাইনিংগী মতমদা ফাওৱকশ্ৰবনি। মমাঙথক্তগী হিন্দু লাইনিংগী অকনবা ঙ্খিল লৈৱবা মণিপুৰী সমাজ ওইৱবনা গৌৱিৱা বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মগী ইথিলনা হেত্তা ইনোং হাপখি। বৈষ্ণৱ লাইনিংগী অকনবা ইথিলনা মৱম ওইদনা খৃ ১৭৭৬ কী লমতা থা পানখংলকপা য়ুমশক্ৰে নুমিতা কাইনা চীংদগী অটোবা থেংবে পঞ্জি অমা য়ানখি। উ অদু চট্টৱাৰা থা ৮ লোম কহল্লগা খৃ ১৭৭৬ ছিয়াসৈগী ১২ নি পানবা ইৰাই নুমিতা ৰাংখৈ পদিত গোপিনা সিংহনা শ্ৰীশ্ৰীগোবিন্দ, শ্ৰীশ্ৰীবিজয় গোবিন্দ, শ্ৰীশ্ৰী অঁকত, শ্ৰীশ্ৰীনিভানন্দ প্ৰভুচিঙে লাইনিংগী মূৰ্ত্তি (শকফম) মফম অদু “বিষ্ণুপুৰ” লৌখি। মহাৱাজনা শ্ৰীশ্ৰী গোবিন্দ বিষ্ণুপুৰা লমক অদু হৌখি। নিংথোই লাই ওইনা কনুন্দা লাংপা চেননকপদগী গুনি ফাওবা লাংপা উৱি। শ্ৰীশ্ৰী বিজয় গোবিন্দনা অনন্ত শাই মন্ত্ৰী অমদি মাগী থাৰিঙিনা গুনি ফাওবা শাগোলনবতা লাংলি। শ্ৰীশ্ৰী গোপিনাথানা গুনি ফাওবা নিংথোইনা কৃতিবলজ কালৱাজগী থাৰিঙিনা লাংলি। শ্ৰীশ্ৰী নিভানন্দ প্ৰভুনা ইফালগী আৱ এম সি ৱোদ, ললাকু লয়ীদা অৱাৰম শাংনো লাংলি। শ্ৰীশ্ৰীমদন মোহননা ওইনাম থিঙেল লোক্ৰাউনুংগা শ্ৰীৱাজকুমাৰ অটোবিসনা সিংহনা লাংলি। শ্ৰীশ্ৰী অনুপ্ৰভুনা ৰেণ্ট বেললগী নাৰায়ন নৰধিৰ ধামদা লাংলি অদুগা শ্ৰীশ্ৰী বংশিন্দনা লাংলি।

মহাৱাজ অসিনা বিষ্ণুপুৰা (লমাদোং) শ্ৰীগোবিন্দগী মূৰ্ত্তি শাদুনা লাংপা হৌৱবা মতুং খৃঃ ১৭৭৯ কালেনগী ৩ নি পানবা লৈবাকপোকপা নুমিতা মহাৱাজচিৰা পুন্মক লমাদোং (বিষ্ণুপুৰ) দগী লমাবনা কামিগা ৬ কনুন্দা হেপ্ৰাংলকুনা লৌখি। চহী অদুমক্ৰী হুৱি উথান নুমিতা কাঞ্চিপুৰগী ৰাসমদলদা শ্ৰীগোবিন্দ অভিষেক তৌৱগা নুমিৎ ৫ নি মেৱা ৰাফুকপা নুমিৎ ফাওবা সংকীৰ্ত্তনগা লোনান ৰাস শাট্ৰে। ৰাস কংপা অসিদগী সংকীৰ্ত্তনগা অশ্ৰেবা মশক লাকপুৰ হৌৱে। মসিদগী সংকীৰ্ত্তন নট পান হায়না মিংথোখি। (শাগোলশেম কালিদমন, সঙ্গীত কলাগী হৌৱকফম অমদি ভক্তি ভক্ত)।

মণিপুৰীয়া ৰাধা কক্ৰ অনীগী অপুনবা শ্ৰেম মিলনগী মশক ওইৱিৰা সংকীৰ্ত্তন লাকখিবসি য়ায়া গুমা মৈদিংগু কাঞ্চী অমদগীনি হায়না মত পীবসু লৈ। অদুগা অখঙ-অইহে খৱনদি মৈদিংগু খাগেগা (খৃঃ ১৫৯৭-১৬৫২) গী মতমদগীনি হায়গী অংগেপা মত ফোঙদোকপসু লৈ। মদুদি মৈদিংগু খাগেগা অসি ঙ্গ ফায়দুনা নাৱনবা লাইনিংগী মৈদিংগু কাঞ্চী মথি নিংথোই পীৱকখিবা “সাল চক্ৰ” (বিষ্ণু) নু বামনে ভাবানি মাগা লোননা কীৰ্ত্তনগা যাদব দাস, দেৱিদাস ৩ না থোম, সেননচিৰা য়ৌদনা ১ বিষ্ণু পূজা কথখি। মৈদিংগুগী অৱাবসু মফ হায়িৰা থৌদোক অসিদগী মণিপুৰনা কীৰ্ত্তন অংগেপা সংকীৰ্ত্তনগী কৰি হুখি হায়বা অসিনা। (এ চিত্ৰেশ্বৰ শৰ্ম্ম, নট সংকীৰ্ত্তনগী গুৰু পৰম্পৰা, মণিপুৰ নট সংকীৰ্ত্তনগী অশঙ্গ অতিহাস অমসুং বিচাৰ-মৈত্ৰে নট সংকীৰ্ত্তনগী নেনবা, অহানবা অমসুং অহমতশি শৰুক)। অদুমকপু থেংলেনা মৈদিংগু গৱৰবনিৰাজগী মতমদা সংকীৰ্ত্তনগী মশক অসি নীংথিনা চাউখংল হায়বসিদি দ্ৰুপে। ৰাংখৈগী নিংথেম পুথি হোংবা খৃঃ ১৭২৫ কালেনগী নীনি পানবা নোমাইজিং নুমিতা সংকীৰ্ত্তন শকপগী ৰাৱোল “চোথোৱোল কুছবা” দা থেনেৱি। লাইনিংগী মতুং পোকপা শিববা মৰী লৈনবা অমদি অঁত মৰী লৈনবা, মৰী-তীনগা মতমদা থৌৱমদা সংকীৰ্ত্তন ৰাওগুৰগী ৰাৱোল তেয়না থেঙদে। মসিমক মণিপুৰী কলচৱা চট্টনা অণেবা অহোংবা হিন্দু লাইনিংগী লাকহনখিবনি। অসুয়া চঙলকখিবা সংকীৰ্ত্তনগী মশক অসিনা তপ্পা তপ্পা মপান মৱা শাদোকখি। লৈবাকসিদা হায়না চেননক লাইনিংগী লাইনিংগী, জগোয় ঙ্গেশ্বৰা তামিশিৱকুনা হায়গী বালা কীৰ্ত্তন-সংকীৰ্ত্তনগী স্বৱ হুদ, শৈকেৰ শৈৱাদগী মণিপুৰগী স্বৱ-হুদ চঙলবা অনৌবা শৈশক গুৱৰকখি।

শ্ৰীযুৎ ভাগ্যচক্ৰ মহাৱাজনা শ্ৰীশ্ৰীগোবিন্দ লিখংলবা মতুং লাইনিংগী লয়ীদা চট্টনা অণেবা লাকপা উবা ফংই। শ্ৰীশ্ৰী গোবিন্দনা হেমা পুন্নিং লুগা অমদি লাইনিংগী অসিগা মৰী লৈনবা হীৰম কয়াদা মকা ফলা শাগোলকখি। শ্ৰীশ্ৰীগোবিন্দগী নিভাসেগীদমক অটকলা হায়দনা সেবা তোবা হৌৱকখি। নিভা অটকলা সেবাবু কায়মনবা পানাগী লাঞ্জু কাৱমনি। পুজাৱী লোয়শঙ, দুহানে লোয়শঙ, কীৰ্ত্তন শঙ, মৌইবুং লোয়শঙ, তানয়ে শঙ, পাল লোয়শঙ, ব্ৰহ্মসভানচিৰা লোয়শঙ লিখংলবা শ্ৰীশ্ৰীগোবিন্দ সেবাদা থোয়দোকপা মীংয়ে চঙলশ্মী। মসিনা লাইনিংগী লয়ীদা অকনবা শাফু অমা পীৱকখি। শ্ৰীশ্ৰীগোবিন্দ সেবাদগীদমক লিখংলবা লোয়শঙশিং অসিগী মনুন্দা ব্ৰহ্মসভানা লাইনিংগী লয়ীদা মৰী লৈনবা হীৰমলোমদা থোয়দোকপা মীংয়ে গুন্মনি। লৈবাক অসিগী বৈষ্ণৱ সম্প্ৰদায়গী মীনা ধৰ্ম্মগী ৰাখোৱকখিবা বিচাৰ তৌই। হিন্দু লাইনিংগী মীংয়েঙেগী থোৱকখিবা লোয়শঙ অসিনা লাইনিংগী অসিগী পৱমপৱাবু হেমা চেংশিৱবা হোংনকপনা হায়গী মৈত্ৰীগী

নাৎকী লমদা অটোবা চেংহে অমদি ফুঙহনখি। নিংথোই অসিনা পাক্ষি লোয়শঙ লিখুনা পাক্ষি শঙলাকপা খৃঃ ১৭৬০ দা হাথুনা পাক্ষিগী থবক থৌৱম নীংথিনা পাঙথোকখি। খৃঃ ১৭৭৬ ছিয়াসৈগী ১২ নি পানবা নিংথোই অসিগী ষাংখংগী শ্ৰীশ্ৰীগোবিন্দগী কুটি ইখি। (চৈঃ কুঃ ১১৯-১৩০)। মসিনা মণিপুৰদা ইহান হানবা ওইনা পোকপগী কুটি ইবা হৌৱকখিবনি। নিংথোই অসিগী মতম অসিদা শ্ৰীঅনুপ্ৰভু অমদি শ্ৰীমতী ৰাধাগী মূৰ্ত্তি শাদুনা লাংপা। মতো অসুয়া হিন্দু লাইনিংগী মৰী লৈনবা লাই কয়াগী মূৰ্ত্তি শাদুনা লাংপা নিংবা হৌদোকুনা লাইনিংগী লমদা অটোবা ঙ্খিল পীথি।

ভাগ্যচক্ৰ মহাৱাজনা মণিপুৰগী জগোয় ঙ্গেশ্বৰী লমদসু অনৌবা মায়ণন অমদা লাকহনখি। নিংথোই অসিনা “কৱিগৱ” লোয়শঙ লিখংলগা আট অমসুং কলচৱত্ৰ য়োকখংলশ্মী। মহাৱাজ অসিগী মতমদা ৰাস লীলা মখল অহেমঃ কুঞ্জৱাস-মেৱা ৰাফুকপা নুমিতা শাবা জগোয় অমসুং বসন্তৱস-শজিবু পূৰ্ণিমা নুমিতা শাবা ৰাস জগোয়শিং অসি পুথোকখি। মতম অসিগী পণ্ডিতৰে ত্ৰয়দুঃ শান্ত্ৰিয়গী নিয়ম য়েলেগা হিন্দুগী দৰ্শন অমসুং লমদম অসিগী ওইবা জগোয়গী ষ্টাইলগা পুনশিৱদনা শেমখিবা জগোয় ৰাসনি। মৈত্ৰীগী খেঙগৌৱেন্দগী লৌখোক্ৰগা শ্ৰীকৃষ্ণগী জগোয় অদুগা লাইৱে ব্যাসলা, হাসা, কৰুণ, ৱৌত্ৰ, বীৰ, ভয়ানক, অভুত, বীভৎসা অমসুং শান্তা) স্তনা য়াওনা শেম্মী হায়বগী ৰাস জগোয় থোখনি।

কেনুলা “ৰেথোপ” থমদুনা ৰাসকী ব্ৰেদিননবু নিয়ম চুগা থম্ববা অমদি গুৰুবা হোংনকখি। মসিনা জগোয় ঙ্গেশ্বৰা খঙ-হেৰবা ওখাশি, পণ্ডিত য়াওনা কনুন্দগী য়ৌবু য়ৌইহেংগি, অহন ওইৱে নিংথোমচা-মশুশিং তুংশিৱনা ৰাস ভয়া, শীন-লাংবগী থবক তৌৱশ্মী। মহাৱাজ অসিগী মতমসিদা মহাৱাজগী মতেন ইবুঙে আনক্ৰাইনা মমাংগৈদগী চেননক্ৰবা লাই কৈথেল কাবা থৌৱত্ৰ হলছাৱ হায়না পাঙথোকপা হৌখি। লাই কৈথেল কাবগী থৌৱমদা হিন্দু লাইনিংগী হলছাৱ হাপচিল্লগা পাঙথোকপদগী থৌৱম অসিবু হলছাৱ হায়নসু শান্ত্ৰিয়গী খঙনবা হৌখি। হলছাৱ হায়না খঙনদুনা খৃঃ ১৭৭৯ দগী হৌনা থৌৱম অসি শ্ৰীবিজয়গোবিন্দ (শাগোলনব) গী লমপাত্তা পাঙথোকপা হৌখি। (হিৱন্যাসনাঃ হেত্ৰ হায়নো অমসুং লাই কৈথেল কাবা, ৰাহৌদোক)। ষাওশঙগী কুন্সে লোয়শিৱবা ওইনা লমতাগী ২০ নি পানবদা পাঙথোকই হায়দুনা লাই কৈথেল কাবগী থৌৱত্ৰ মিকোন-থাগোনবগী থৌৱমনি হায়নসু খঙন।

নিংথোই অসিগী মতম হিন্দু লাইনিংগী মৰী লৈনবা ৰাৱী শীংবুলদা য়ুমফম ওইবা লাইকি হায়না-থিবা, ৰাৱক, খুবাৰু ঙ্গেশ্বৰিৰা পুথোকখি। মহাৱাজ ভাগ্যচক্ৰগী মচা ইবেন্দো শীজ লাইৱেইবীগী পামজবা মতুং ইয়া সনা কনুন্দগী মজাইবেন্দোশিং, মহাৱানিশিং অমদি সনা কনুন্দগী নুপাশিংগীদমক “ৰাশেশ্বৰী পাল্লা” হৌদোকুনা জগোয় ঙ্গেশ্বৰী কলাবু চাউখংল হোংনকখি। নিপাঙা হৌগনুনা চোলেপনি য়াওনদা শ্ৰাদ্ধ শাহসেৱ শহই। ৰাশেশ্বৰীমক্ৰী পালনি হায়দনা মমিং অসি থোনত্ৰিবনি। নিংথোই অসিগী মতমদা লৈবাক চাবা পাল্লা অমসুং সেবক পাল্লা থোৱকুনা নট সংকীৰ্ত্তনবু হেমা চাউখংহল্লকখি।

হিন্দু লাইনিংগী ঙ্খিললদগী জগোয় ঙ্গেশ্বৰী লমদা অটোবা দান তৌৱশ্বতা নত্ৰনা মণিপুৰী থোৱিৱোলগী লমদসু অহোংবা পুৱকখি। নিংথোই অসিগী মতমদা লৈৱা হেংগেৰ বদ্বাদন অমসুং ৰাহেবম মাধৱম অনীনা লমক্ৰফাদাসনা লেংলবা মহাভাৱত লাইৱকী “বিৱাটপৰ” গী মতাবু “বিৱাট শাফুপলেনা” হায়দনা ইখি। মতমসিদা বাংলালোনগী অকনবা ঙ্খিল লৈৱকখি। ঙ্গেশ্বৰা ভক্তি লৈবা অচুগা চংগা, ফিমগী ৰাৱীদা য়ুমফম ওইবা “সনামনিক”, “ধনঞ্জয় লাইবু নীবা” অসিনাচিৰা অনৌবা থোৱিৱোলগী মচাখংশি থোকখি। মহাৱাজ অসিগী মতমদা কলা সংস্কৃতিগী লমদা চাউখংল থাক অসি উক্ৰৱগা মহাৱাজ অসিগী মতম অসি গোল্লে এজনি হায়নসু শীংখাংনি।

মহাৱাজ গুণ্ডৱসিংহ (খৃঃ ১৮২৫-১৮৩৪) গী মতম অসিদসু গৌৱিৱা বৈষ্ণৱ লাইনিংগী হেমা হেমা মপুং ফাৱকখি। লাইনিংগী অসিগা শাগোৱা অমা অশেগী চংখনী হেমা ফাৱকখি। হিন্দু লাইনিংগী ঙ্গেশ্বৰা লুপখিবনা মসিগা মৰী লৈনবা পুং-ঙ্গেশ, জগোয় নচিবেবদু পুন্নিং চঙলশ্মী। নিংথোই অসিগী মতমদা মতমকীংগা হৌবা হেনৌ পাৰী অমা য়াৱগা খৃঃ ১৮৩২ কালেনগী ২০ নি পানবা নোমাইজিং নুমিতা জগমথ ক্ৰেত্ৰগী লাংপা চাউখংল বামনোনা শ্ৰীজগননাথ শাবা হৌই অদুগা চহী অদুগী কালেনগী ২৫ নি পানবা ইৰাই নুমিতা কাংগী কাংখোঙ ১২ শাবা হৌৱগা চহী অদুগী ইভেঙনিগী নোংমা পানবা ইৰাই নুমিতা শ্ৰীজগননাথ জীবন্যাস তৌই। ইভেঙনিগী ২ নি পানবা থাজ নুমিতা থৰ থিৰা হৌখি। অদুবু “সনামই লাইকন” দদি মৈদিংগু গৱৰবনিৰাজগী মতমদা গুৰু স্বামীজীগী ষাংখং মতুং ইয়া অহোংখোঙনিচিৰগী মত্ৰে ৰথবাত্ৰানা মত্ৰে শিনখিৰগী ৰা ওইনা পঞ্জি (চৈঃ কুঃ লাঃ ২৮৯)। অসিনা কাংচিৰেগী থৌৱমশিং মহাৱাজ গৱৰবনিৰাজগী মতমদগী লিখকখিত্ৰা হায়বদু লিখংঙাই ওই। হায়ৱিৰা লিখকখি পাণ্ডী অদুগী শাখিবা শ্ৰীজগননাথ, বলভত্ৰ অমসুং সুভাৱা হায়ৱিৰা লাই অহম অসি হৌজিক হৌজিক শ্ৰীশ্ৰীগোবিন্দগী মদিৱদা লৈৱি।

নিংথোই অসিগী মতম অসিদা “ঘণ শেনবা লীলা” হায়না খঙনবা কৃষ্ণভক্তিদা য়ুমফম ওইদুনা শাৱবা কুন্সে অসি পুথোকখি। ব্ৰজব্দবনগী ৰস ভাবকী মনুন্দা